

»OD JAJCA DO JABOLK ALI OD ZAČETKA DO KONCA«

1.

Film *Od jajca do jabolk ali Od začetka do konca* (2017) postavlja v ospredje malo znan poklic. **Kateri poklic je prikazan v filmu?**

☐ KUSTOS

☐ IGRALEC

☐ RESTAVRATOR

☐ KUHAR

☐ ARHIVIST/ZGODOVINAR

☐ UČITELJ

SLIKA 1 - Evidentiranje
na Dunaju, 2016.

SLIKA 2 - Spoznavanje
arhivistike v arhivu
v Škofji Loki, 2017.

2.

V arhivih hranimo vse vrste dokumentov oz. zapisov, ki so nastali v preteklosti. Da vemo, kaj vsebujejo, jih moramo znati prebrati. **Obkrožite znanja in veščine, ki jih mora obvladati arhivist (možnih več odgovorov):**

☐ ZNANJE TUJIH JEZIKOV (PREDVSEM NEMŠKEGA IN LATINSKEGA)

☐ KUHANJE

☐ POZNAVANJE STARIH PISAV (NPR. GOTICA)

☐ POZNAVANJE ZGODOVINE

☐ NATANČNOST

SLIKA 3

SLIKA 4 – Kaligrafija v parku, grad Grm Novo mesto, 2019.

SLIKA 5

3.

V filmu je prikazana kuharska knjiga iz 18. stoletja. Knjiga ni napisana v slovenščini, temveč v nemščini, kar je bilo takrat običajno. Dandanes za zapisovanje besedil v nemškem jeziku uporabljamo LATINICO. Različico latinice, t.i. GAJICO, uporabljamo tudi za zapisovanje besedil v slovenščini.

V kateri pisavi je napisana knjiga? Najdlje se je obdržala v deželah z uradnim nemškim jezikom, v večjem delu Slovenije do konca leta 1918.

☐ GOTICA

☐ LATINICA

☐ BOHORIČICA

☐ GAJICA

SLIKA 6

SLIKA 7

4.

V arhivu hranimo tudi kuharsko knjigo iz prve polovice 19. stoletja, zapisano v slovenskem jeziku, vendar tudi ta ni zapisana v latinici. Zapisana je v pisavi, ki jo je uporabljal France Prešeren. **Ime je dobila po slovenskem protestantu, slovničarju in šolniku Adamu B _ _ _ _ _ ?**

Označi pravilen odgovor:

☐ GOTICA

☐ BOHORIČICA

☐ LATINICA

☐ GAJICA

SLIKA 8

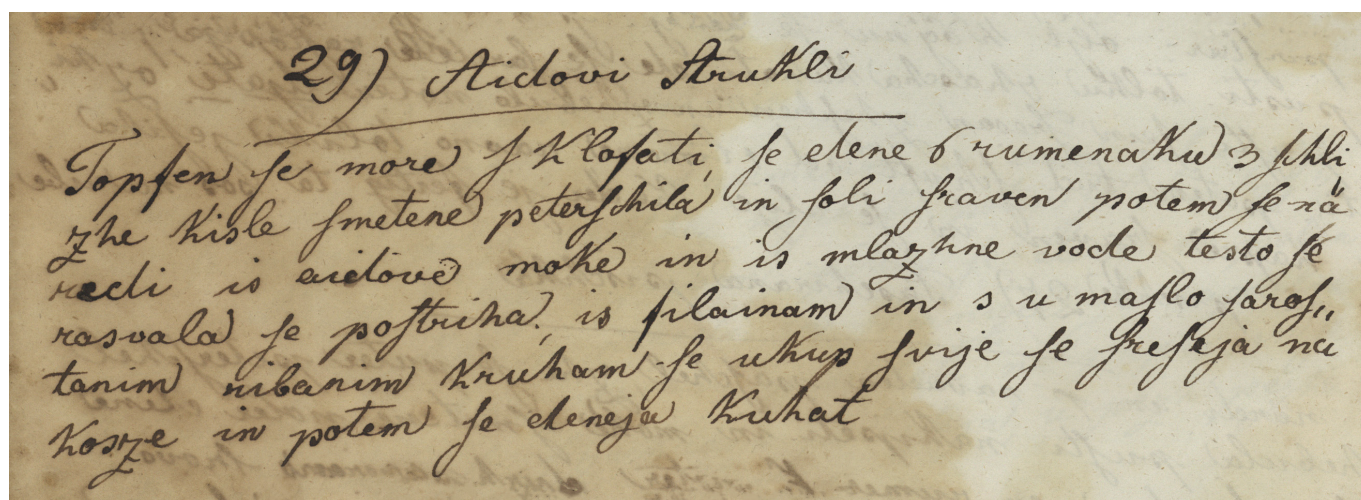
5.

Za katero tipično slovensko jed je recept?

Odgovor:

SLIKA 9

SLIKA 10

6.

Prvo kuharsko knjigo v slovenskem jeziku je leta 1799 izdal slovenski duhovnik, pesnik in razsvetljenec

V _ _ _ _ _ V _ _ _ _ _ ,

ki je napisal tudi vsem dobro znano pesem Dramilo.

SLIKA 11

7.

Včasih je bila 1/3 leta postni čas in takrat se ni smelo jesti mesa kopenskih živali. In ljudje so se znašli po svoje.

Katere živali so v filmu omenjene?

Ž _ _ _

V _ _ _ _

R _ _ _

Ž _ _ _ _

R _ _ _

8.

Nekaterih jedi pa v kuharski knjigi sploh ni. Na krožnike Evropejcev so prišle zelo pozno, saj so jih sprva uporabljali le kot okrasne rastline.

Katera živila so to?

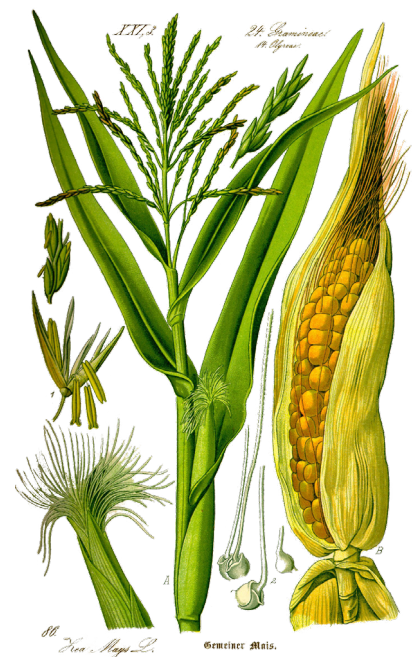
Odgovor:

SLIKA 12

SLIKA 13

SLIKA 14

SLIKA 15

9.

Leta _ _ _ _ je italijanski trgovec in pomorščak **K** _ _ _ _ _ **K** _ _ _ _ _

(italijansko Cristoforo Colombo, špansko Cristóbal Colón) **ponovno odkril Ameriko**. Tja se je s tremi ladjami odpravil s Kanarskih otokov.

SLIKA 16

10.

Kdaj in kje je nastal arhivski dokument?

Odgovor:

Ob kakšni priložnosti je potekalo praznovanje?

Odgovor:

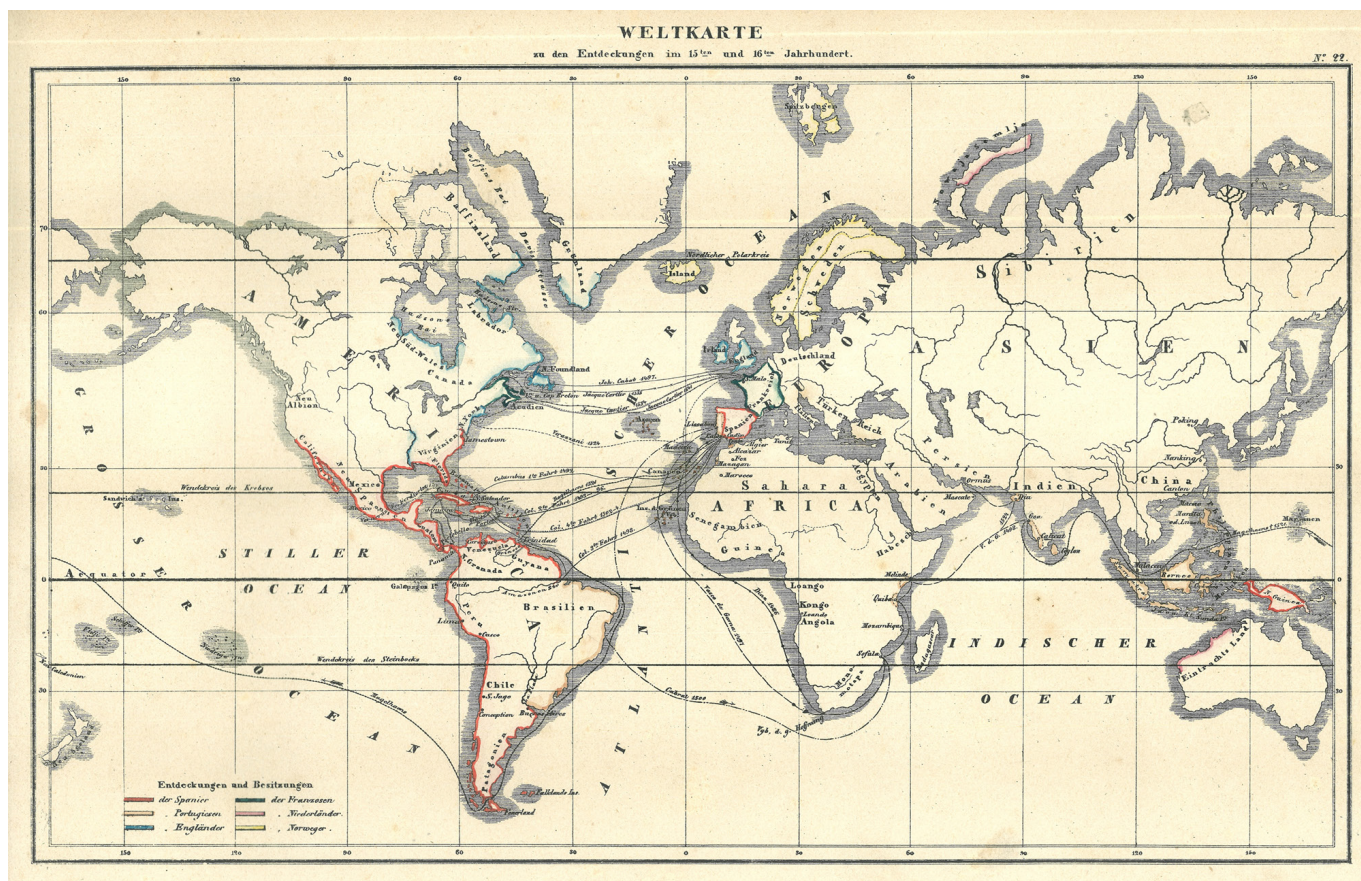
11.

Odkritja so prinesla veliko novosti. **Označite rastline in živali, ki so v Evropo prišle iz Amerike:**

☐ PARADIŽNIK	☐ PAPRIKA	☐ PURAN	☐ PODGANE	☐ OLJKE	☐ ČAJ
☐ KAKAV	☐ VANILIJA	☐ ANANAS	☐ FIŽOL	☐ POMARANČE	☐ VINSKA TRTA
☐ MALINE	☐ JAGODE	☐ KROMPIR	☐ KORUZA	☐ MANDLJEVEC	☐ KOPUN ²
☐ LEŠNIKI	☐ KUMARE	☐ KAVČUK	☐ POPER	☐ LIMONA	☐ KUTINA
☐ SOLATA	☐ LAN	☐ PŠENICA	☐ KAVA		
☐ TOBAK	☐ KONJ	☐ JABLANA	☐ KININ ¹		

¹ SSKJ: zdravilo iz lubja kininovca, uporabljano zlasti proti malariji.
Vir: <https://fran.si/>.

² SSKJ: skopljen petelin: jedli so pečene kopuna; pitani kopuni
Vir: <https://fran.si/>.

SLIKA 17

SLIKA 18

SLIKA 19

SLIKA 20

SLIKA 21

SLIKA 22

SLIKA 23

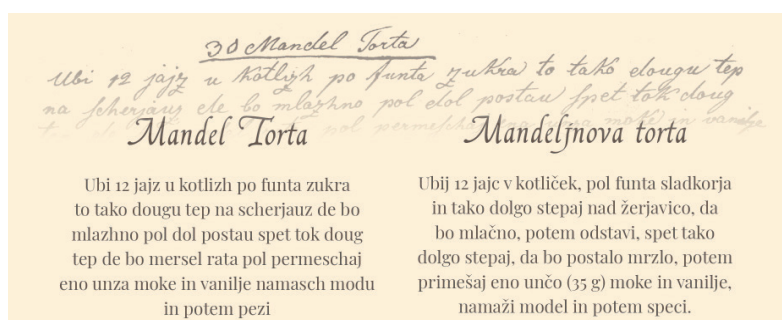
SLIKA 24

SLIKA 25

SLIKA 26

SLIKA 27

VIRI:

- SLIKA 1: Foto: Dunja Mušič.
 SLIKA 2: Foto: Judita Šega.
 SLIKA 3: SI_ZAL_ŠKL/0222 Osnovna šola Podlonk, t. e. 1.
 SLIKA 4: Foto: Iztok Hotko.
 SLIKA 5: SI_ZAL_ŠKL/0408 Zbirka listin, listina št. 25, (1666).
 SLIKA 6: <https://youtu.be/xxbRGE6GEA>
 SLIKA 7: SI_ZAL_ŠKL/0291 Zbirni fond, t. e. 13.
 SLIKA 8: Foto: Tina Arh.
 SLIKA 9: SI_ZAL_ŠKL/0291 Zbirni fond, t. e. 13.
 SLIKA 10: Arhivski kuharski rokovnik, 2019.
 SLIKA 11: SI_ZAL_LJU/0342 Zbirka fotografij, I1-066-001.
 SLIKA 12: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gc5_tomatoes.jpg
 SLIKA 13: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lehrbuch_der_Botanik_\(Taf._26\)_\(8071712271\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lehrbuch_der_Botanik_(Taf._26)_(8071712271).jpg)
 SLIKA 14: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Illustration_Zea_mays0_clean.jpg
 SLIKA 15: https://sl.wikipedia.org/wiki/Kri%C5%A1tof_Kolumb.
 SLIKA 16: SI_ZAL_NME/0003 Okrajno glavarstvo Novo mesto, H 40.
 SLIKA 17: SI_ZAL_ŠKL/0283 Zbirka zemljevidov, t. e. 21, Zgodovinsko-geografski atlas, 1874.
 SLIKA 18: SI_ZAL_NME/0005 Občina Novo mesto, t. e. 103, a. e. 145.
 SLIKA 19: SI_ZAL_ŠKL/0222 Osnovna šola Podlonk, t. e. 1.
 SLIKA 20: SI_ZAL_MET/0053 Osnovna šola, t. e. 1.
 SLIKA 21: Koledar Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2019: SI_ZAL_LJU/0122 Kolinska, t. e. 2, a. e. 60.
 SLIKA 22: Koledar Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2019: SI_ZAL_ŠKL/0013 Sresko načelstvo Škofja Loka, t. e. 2.
 SLIKA 23: Koledar Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2019: SI_ZAL_TRE/0082 Dana Mirna, t. e. 32.
 SLIKA 24: SI_ZAL_LJU/0342 Zbirka fotografij, I1-066-001.
 SLIKA 26: Arhivski kuharski rokovnik, 2019.
 SLIKA 25: Arhivski kuharski rokovnik, 2019.
 SLIKA 27: Arhivski kuharski rokovnik, 2019.

Avtorici: Elizabeta Eržen Podlipnik, Dunja Mušič

Urednica in koordinatorka: Dunja Mušič

Oblikovanje: EMBAGO

Avtorji fotografij: Dunja Mušič, Iztok Hotko, Judita Šega

Izbor slikovnega gradiva: Elizabeta Eržen Podlipnik, Dunja Mušič